

פתח דבר

בשם י"י אל עולם נעשה ונצליח

היום עש"ק סדר ויעש להם בתים. חדש טבת, ה'תשע"ח ליצירה, בישיב"ט לשטרות.

**ידיך עשוני ויכוננוני הבינני ואלמדה מצוותיך: הורני י"י
דרך חקיך ואצרנה עקב: ואתהלכה בךְבְּךְ כי פקודיך
דרשתי: הנה נא תאבתי לפקדיך בצדקתך חייני:**

מפתח שפתי הודאות ותהלות, ליושב תהלות, נורא עלילות. שפתי רננות
ההלל פי לאל גומר עלי. מה אשיב ליי"י כל תגמולוהי עלי. במה
אקדם י"י אכף לאלדי מרום. אוחילה לאל אחלה פניו, אשאלה ממנו
מענה לשון. י"י שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך. ברוך י"י אשר לא הסיר
חסדו מאתי. יראיך יראוני וישמחו כי לדברך יחלתי. והיום הזה נדרי
לי"י אשלם נגדה נא לכל עמו, להוציא לאורה זו תורה, זה יצא ראשונה
כרך שני שהוא ראשון, **בנין משה, הלכות שבת**, אשירה ליי"י בחיי אזמרה
לאלדי בעודי. יערב עליו ספרי אנכי אשמח ביי"י. ויהי נועם י"י אלדינו
עלינו, ומעשה ידינו כוננה עלינו, ומעשה ידינו כוננהו. אכ"ר:

א.

הספר הזה אשר אנו מגישים היום קדם רבנן ותלמידיהון, נחיצותו
גדולה מאוד, והיא ידועה ומפורסמת לכל בני קהילותינו עדת
קודש תימן יכוננם עליון. כי הגם שבזמנינו נפוצים ומצויים בידי הכל
ספרים רבים וטובים בהלכות שבת החמורות לידע ישראל את המעשה
אשר יעשון, הן לק"ק אשכנזים, הן לק"ק ספרדים, כל אחד לפי דרכו.
עדיין אין שום ספר הלכה למעשה מקיף וכולל כאחד מאלה לק"ק תימן.
והן מודעת זאת שהפרש רב יש בינינו ובינם בהרבה דינים ומנהגים, כי
אין הכרעותיהם ופסקיהם של רבני שאר קהילות אשכנזים וספרדים,
עולים ומשתוים עם דרכי ההוראה ושיטת ההכרעה הנהוגה והמקובלת
בידינו מרבתינו גדולי חכמי תימן נע"ג. יש שהם מתירים ואנו אוסרים,
ויש בהיפך. וזהו מלבד כמה שאלות ודינים המצויים יותר אצל בני
קהילותינו שלא נתפרשו עדיין מספיק בשאר ספרים. שעל כן עד היום

הזה ועד בכלל, רבים מבני קהילתנו, שואלים הילכו בנו, יום יום ידרושון, דעת אלדיים יחפצון, איזה הדרך ישכון אור ומי יראנו טוב. **וכבר** אמרו חכמינו ז"ל שישראל נמשלו לגינת אגוז, כמו שנאמר אל גינת אגוז ירדתי (שיר השירים ו', י"א), מה האגוז עשוי מגורות מגורות [מדורים מדורים. משבי"ר] כך ישראל עשויין פתות פתות וכו' כדאיתא בשיר השירים רבה שם, ובמדרש הגדול פרשת כי תשא סוף פרק ל"א (דף תרע"ו). כי כל קהילה וקהילה שופטיה ורבניה, הלכותיה והנהגותיה. וזה הוא ייחוסנו ומעלתנו. איש על דגלו באותות לבית אבותם:

על זאת ננערתי ממקומי אני הקל והצעיר משבי"ר, ואמרתי לא עת לחשות עט לעשות, לערוך ולחבר חיבור שלם רחב מקיף וכולל כל הדינים ההווים והמצויים אחת לאחת לרוות צימאון בני קהילתנו, להורות לעם סגולה, דרך סלולה, היא העולה. ויהי י"י אלדינו עמנו כאשר היה עם אבותינו, אל יעזבנו ואל יטשנו, ללכת בכל דרכיו ובכל מצוותיו כאשר ציוה את אבותינו:

ב.

ספרו המפורסם של כבוד עטרת ראשינו ותפארתנו אאמו"ר שליט"א **שלחן ערוך המקוצר** היה לי לעיניים, ועליו הוספתי והתהלכתי ברחבה הלכות ודינים רבים שלא הובאו שם. וכיון שזו היא עיקר מטרתי בחיבור זה להביא ולפרט כל הדינים כמה שאפשר לפי מציאות זמנינו עד שכל אחד ימצא בו מבוקשו הלכה למעשה, לכן לא חשכתי כל טרחא, ולבל יחסר המזג ולהפיק רצון כל שואל, עברתי על כל ספרי ההלכה המפורסמים שנתחברו בזמנינו על הלכות שבת מכל העדות והדעות, שפירטו הלכות ודינים רבים שהלכו ונתרבו לפי תרבות ומציאות החיים בזמנינו ולא נתפרשו בספרי רבותינו האחרונים שקדמונו, בכולם עיינתי וליקטתי, והכל מחדש ערכתי, טפחתי ורביתי, לאחר עיון רב ומדוקדק עד כמה שידי יד כהה מגעת לברר הדין עד תכליתו לאמיתה של תורה. הן מצד בירור ההלכה במקורה, הן מצד שתהיה מסקנת ההלכה עולה כפי שיטת ההוראה והמנהגים על פי רבותינו שאנו הולכים לאורם:

ועל שלשה אלה העולם עומד, הלא המה רבותינו ראשי אלפי ישראל, ראשון בקודש **רבינו הרמב"ם**, ואשר על ידו השני **מֶרְן הַשְּׁלַחַן ערוך**. ובא הכתוב השלישי והכריע ביניהם, **מהרי"ץ זיע"א**, גאון רבני תימן ותפארתם. והכל בא על פי דרכו של כבוד אאמו"ר שליט"א שסלל לנו הדרך בבירור שיטת ההוראה והמנהגים בספריו המאירים כספירים,

לארץ ולדריס, ונאספו שמה כל העדרים מכל עֶבְרִים, וַיְהִי לַמְּאֹרִים, לדורי דורים. נוכבר הארכנו גם כן בס"ד בשיטתו של מהר"י והשפעתו המכרעת לדורות, במבוא לשו"ת פעולת צדיק פרק ה', מדף מ"א, יעויין שם, ובמה שנוגע לעניינינו בפרט שם בהערה ק"נ. וכן במאמרנו "מנהגי ק"ק תימן כאן בארץ ישראל" הנדפס בספרנו עטיפת ציצית כהלכתה, מאות ה' ואילך (דפים ע"ע"ח). ובמילואים לספרנו בארות משה על פסקי מהר"י הלכות שבת בסימן צ"ד (דפים תקפ"ו תקפ"ז). ומשם באר"ה. ובזה אין חילוק בין שאמי לבלדי, ויהי המשכן אחד, ואכמ"ל. ומתוך כך הוצרכתי בכמה מקומות לסלול דרך חדשה בכמה דינים מה שלא נמצא בשאר ספרי זמנינו, וכאשר עיני הקורא תחזינה מישרים, בספר זה ובשאר ספרים שייצאו לאור בהמשך בעזרת השם:

במקומות שיש דעות אחרות ממה שהעלינו בס"ד, השתדלתי להביאם בציונים והערות למטה לתועלת הלומדים. **במקומות**

שציינתי בהערות לכמה מספרי אחרוני זמנינו, יש ולפעמים אין כולם מתנבאים ועולים בסגנון אחד ולשון ההלכה שהעלינו אינו שווה ממש עם כולם בכל הפרטים, ומה שציינתי אליהם הוא שמשם עולה המסקנא שהעלינו, אם מכולם אם מרובם ככולם, ולפעמים דברינו הם מעין הכרעה ופשרה בין השיטות כפי שהיה נלע"ד אחר העיון בדבריהם. וסמכתי בזה על המעיינים, ובדרך כלל פתחתי ציון כזה בלשון עיין. ובאופן כללי השתדלתי בציונים ובהערות להלך בקצרה גם במקומות שהיה אפשר לדון ולהאריך. **לפעמים** הוספתי לשון בפנים ההלכה להרחיב הביאור, או להוסיף באגב איזה פרט שלא נתבאר מספיק בשאר ספרים, ובדרך כלל השתדלתי להעיר על זה בהדיא בהערות למטה. **בכל** מקום שכתבתי מנהגינו, או וכן המנהג וכדומה, הכוונה הוא על המנהג המקובל והמשתלשל בידינו מאבותינו ורבותינו בקהילות קודש תימן יע"א, ואין הכוונה על מה שנוהגים כיום (ועל דרך שכתב אאמו"ר שליט"א במבוא לספרו ש"ע המקוצר דף כ"ב):

ג.

יגעתי רבות בכתובת ועריכת חיבור זה. כי מלבד העיון בשורש כל הלכה בש"ס ובפוסקים ראשונים ואחרונים עד אחרוני הזמן הדק היטב וכנזכר למעלה, גם זאת היתה לי שהתאמצתי עוד מאוד לחזור הדברים כשמלה גם בדינים היותר קשים והמסובכים. ולדוגמא אציין למלאכת לישה שדיניה ופרטיה וחילוקי הדעות שבה מרובים מאוד, ומחילוקי הדעות נפרדו ונסתעפו עוד חילוקים וענפים, עד שרבים ושלמים נבוכים

הם בארץ לידע ולהוציא דבר ה' זו הלכה לאורה, גם אחרי הלימוד בעיון בש"ס ובפוסקים כראוי, וכידוע לכל באי שערים המצויינים בהלכה. ועל זאת שמתני לבי להעלות הדינים בלשון צח וקצר ובסדר נכון ולפשט ההלכה עד כמה שאפשר, מה להקדים ומה לאחר, ומה לכתוב למעלה בפנים ההלכה ומה לכתוב רק למטה בהערות, למען יוכלון כל העם שְׁאֵת הדברים דבר דבור על אפניו ולמען ירוץ בו כל קורא, ויתפוש וידע תכלית כל ענין על בְּרִיּוֹ הַיֵּטֵב בלי להיאחז בסבך. שלכן הייתי כותב עורך ומקטף, ושוב מוחק וכותב ועורך וכו' פעם אחר פעם נואפילו בקונטריסים יום השביעי, הלכות בורר, והלכות טוחן ולש, שכבר יצאו לאור בעבר מתוך חיבור זה וכדלקמן, כאן חזרתי ושיניתי הוספתי וגרעתי, וערכתי שוב מחדש בכמה מקומות, ואתה תחזה] ולא חשכתי שום טורח ועמל לכבוד תורתנו הקדושה, למען תהיה התורה הזאת לבני ישראל שימה בפייהם, עריבה לשפתותיהם, גדולים וקטנים תלמידי חכמים והמונייהם, הלכה ברורה, ערוכה ושמורה, מחוורת ולטושה, לעמי מורשה:

בדרך כלל השתדלתי לכתוב בתחילת כל ענין פְּלִי ויסודות ההלכה המפורשים בש"ס ובגדולי הפוסקים, ולאחר מכן כתבתי דינים פרטיים היוצאים מזה, כל מקום לפי עניינו. השתדלתי להרחיב בפרטים לכתוב הדינים באופנים רבים ושונים כפי שהם מצויים למעשה בזמנינו, הן ממה שנכתב בספרי חכמי דורנו וכאמור לעיל, והן מתוך השאלות הבאות לפנינו מדי יום ביומו, ויש והדין ההוא פשוט ונלמד כבר מהקודם לו, ואף על פי כן לא נמנעתי מלכתבו. והגם שחפצי היה יותר לילך בדרך קצרה וכוללת, וכמו שאמרו חכמים (פסחים ג' ע"ב) לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה. אך זהו צורך הדור והשעה שרוצים להרחיב ולפרט ולראות הכל כתוב ומפורש על הספר בדיו, ובפרט למי שלא למד ואינו יודע הלכה על בריה והוא צריך ומחפש לאותו דין המסויים. ומה גם שאכן יש מקומות שאפשר לחלק, והלכות שבת הררים התלויים בשערה, ובמקום שאמרו להאריך אינו רשאי לקצר. רצה הקב"ה לזכות את ישראל והרבה להם תורה ומצוות. ומכל מקום משנה ראשונה לא זזה ממקומה ובאופן כללי השתדלתי להלך בקצרה (וכדלעיל בד"ה במקומות):

ד.

ורואה אני כי טוב להביא כאן דברי חכמינו ז"ל, ובתוספת ביאור, בענין דרך וצורת סדר הלימוד הנכון השייך גם כן לעניינינו. והוא מה

שאמרו בספרי פרשת האזינו על פסוק (דברים ל"ב, ב') יערוף כמטר לקחי וגוי, והובא גם במדרש הגדול שם (דף תר"ץ ותצ"ב), וזה לשונם, דבר אחר, היה רבי יהודה אומר [ובמדרש הגדול הלשון רבי אומר. ויש גורסים רבי נחמיה. משבי"ר] לעולם הָּוִי כונס דברי תורה כללים ומוציאם פרטים וכו' ולא כטיפים הללו של מטר שהן גדולות אלה כטיפים הללו של טל שהן קטנות ע"כ:

ועוד אמרו שם אחר כך, דבר אחר, רבי נחמיה אומר [כן הגירסא במדרש הגדול שם. ובספרי שלפנינו הגירסא רבי יהודה. ויש גורסים רבי מאיר. משבי"ר] לעולם הוִי כונס דברי תורה כללים, שאם כונסן פרטים מייגעים אותו ואין יודע מה לעשות [ובמדרש הגדול הגירסא, ואין אֶת יכול לעמוד בהן ע"כ. והיינו יגיעה של חנים בלי תועלת. אבל לתועלת אדרבה, ואין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה. והכי איתא בירושלמי מסכת פאה פ"א ה"א (דף ג' ע"א) כי הוא חייכם, אימתי הוא חייכם כשאתם יגיעים בו ע"ש. ובמדרש רבה (במדבר י"ד, ה') אם יגעת הרבה בדבריהם וכו' ע"ש. משבי"ר], משל לאדם שהלך לקסרי וצריך מאה זוז או מאתיים זוז הוצאה, נוטלן פרוטות מייגעין אותו וכו' אבל אם מצרפן ועושה אותן סלעים פורט ומוציא בכל מקום שירצה וכן מי וכו', עיין שם:

ותחילה יש לבאר דמשמע שבין לרבי יהודה בין לרבי נחמיה, יערוף שאמר הכתוב הוא לשון פריטה, וכמו שאמר שם רבי יהודה אין יערוף אלא לשון כנעני וכו' ע"ש. אלא שלרבי יהודה מיירי קרא בפורט הכללים שבידו לפרטים, ולרבי נחמיה בהיפך בפורט ומצרף הפרטים לכללים. כי גם זה במשמעות לשון פריטה, וכגון שמצינו במשנה מסכת מעשר שני (פ"ב מ"ח) הפורט סלע ממעות מעשר שני וכו', ופירש רע"ו שם שיש לו מעות נחושת של מעשר שני ובא לפרטן בסלע כסף להעלות לירושלם. וכן פירש רש"י בקידושין י"א ע"ב, ועוד מפרשים (אמנם הרמב"ם בפירוש המשנה שם, ובחיבורו פ"ה הי"ד, פירש בהיפך וכפשוטו. ועיין בפירוש מהר"י קורקוס שם):

ונראה דהמאמר הראשון דרבי יהודה לעולם הוִי כונס דברי תורה כללים ומוציאם פרטים, ובמדרש הגדול הובא יותר בהרחבה בזה"ל, הוִי וכו' כללים, יכול כשם שאת כונסן כללים כך תהא מוציאן כללים תְּלַמּוּד לומר יערוף וכו' ע"כ. התם קאי אתחילת הלימוד, שבתחילה יגרוס וילמד כל אותה הלכה בבקיאיות גרידא שזהו בחינת כללים, ולאחר מכן יש לו לחזור לדקדק ולעיין בטעמיה ועל ידי זה מתרחבת ההלכה שבידו ומוציאה פרטים, דהיינו חילוקים ופרטי דינים מחודשים מכח

הסברא והדקדוק הנולדים ומסתעפים מאותם כללים. בתחילה הוא מוציא פרטים כמטר, וככל שיוסיף להעמיק ולעיין הרי הוא מוציא עוד מאותם פרטים פרטי פרטים כטל. וזהו על דרך שאמרו (שבת ס"ג ע"א) לִיגְמַר אֵינִישׁ וְהֵדָר לִיסְפֵּר. וכן אמרו (ברכות ס"ג ע"ב) הסכת ושמע ישראל, הס ואחר כך פִּתְתָּ, וכדאמר רַבָּא לעולם לעולם ילמוד אדם תורה ואחר כך יְהַגֵּה, ופרש"י יעיין. עיין שם. וכן כתבו בפירוש רבינו אליעזר נחום, ובפירוש תולדות אדם, על ספרי שם. [וזה"ל מהרי"ץ בעץ חיים ח"א דף ס"ט ע"ב, והרב בעל מנחת כהן פירש פסוק זה (ברוך י"י יום יום יעמס לנו, בתהלים ס"ח, כ') שבכל יום הקב"ה משפיע לנו כמה הבנות ולימודים בתורה וכו'. א"ה משבי"ר, וכן הוא בתרגום יב"ע שם. וכן ענין כל המזמור שם מדבר על מתן תורה ע"כ. וכתב על זה מהרי"ץ, ועל פי זה נראה פירוש פסוק ואתהלכה ברחבה, הכוונה מה שאני מרחיב ומבאר דברי תורה. שמא תאמר שאני מוסיף בה, לזה אמר כי פקודיך דרשתי, לא הוספתי דבר אלא שדרשתי בה דרשה וביאור לבד עכ"ל. ובשבת דף קמ"ה ע"ב הבאים ירש יעקב יציץ ופרח ישראל (ישעיה כ"ז, ו') תנא רב יוסף אלו תלמידי חכמים שבבבל שעושין ציצין ופרחים לתורה ע"כ. ופירש שם הרב איי הים כי זה אשר יִקְרָא בשם יעקב והוא איש ההמוני אשר באומה, עכ"פ עושים ומקיימים שרשי התורה והמצוה. אמנם אשר בשם ישראל יכונה עושים ציצין ופרחים לתורה נוסף על קיומם השרשים ע"כ. והובא בפירוש עץ יוסף על עין יעקב שם. ועיין עוד בן יהוידע שם. ועיין מה שכתבנו עוד בזה בסוף דיני מלאכת בורר פרק כ' הערה כ"ז במוסגר]:

ואחר זה בא המאמר השני דרבי נחמיה, ואיהו קאי בגמר הלימוד, שלאחר שעיין והוציא פרטים, עתה יחזור לשון לעצמו את הכללים והעיקרים בלבד העולים מאותה הלכה, כי תפשת מרובה לא תפשת תפשת מועט תפשת. ולא יחוש שישכח את הפרטים, שכיון שהוציאם לאחר עמל ויגיעה מכח הסברא והעיין, אותם סברות כבר נתפשו ונחרתו בשכלו, שלכן כשיזכור את הכללים, הפרטים כבר יעלו ויבואו לו מאיליהם, וזכירת הכללים הוא בבחינת מועט המחזיק את המרובה. אך אם יתאמץ לזכור כל הפרטים והסברות לכאן ולכאן, הרי הוא מתייגע ומתבלבל וטועה בכללים שהם העיקר. (וכדאמר אינשי מרוב עצים לא רואים את היער). וזהו על דרך מה שאמרו (בבא מציעא ל"ג ע"ב) בימי רבי נשנית משנה זו (גמרא אין לך מדה גדולה מזו), שְׁבִקוּ כוּלֵי עֲלָמָא מִתְנִיתִין וְאִזְלוּ בְּתַר גְּמָרָא, הדר דרש להו ולעולם הוי רץ למשנה יותר מן הגמרא, ע"ש ובפרש"י. **וכן** כתב בזית רענן על הילקוט שמעוני שהביא דברי הספרי הנז"ל, בזה"ל, פירוש, שיתפוש בזכרונו הכללים שאם יתפוש הפרט לא יוכל לזכרם, וכשיאמר יאמרם כל אחד בפרט ע"כ. [אלא ששם

בא פירושו על תחילת המאמר הראשון דרבי יהודה, ולפי זה קשה דאם כן דברי רבי נחמיה שאחריו כבר נכללו בדברי רבי יהודה דלעיל מינה, וכל שכן לגירסת הספרי, וכן הוא בילקוט שמעוני שם, ששני המאמרים מרבי יהודה. משא"כ לדברינו כללים דרבי יהודה בתחילת הלימוד וכללים דרכי נחמיה בסוף הלימוד וכמו שביארנו ואתי שפיר. ואפשר שפירוש הזית רענן קאי על המאמר השני וכאמור, ודלא כמו שצויין בילקוט שם, ע"ש]:

ויש לומר שזהו גם כן מה שאמרו במסכת אבות (פ"ה מכ"א) הַפּוֹךְ בְּהַ וְהַפּוֹךְ בְּהַ "וְהִגִּי בְּהַ" וכו', וכפי הגירסא בנוסחאות כת"י שם, וכמובא ע"י אאמו"ר שליט"א במילי דאבות שם. וע"ש שם מה שפירש. ועל פי דברינו יש לבאר גם כן, שלאחר שהפך בה וכו' שזהו העיון והוצאת הפרטים, לבסוף תחזור ותהגה הכללים העולים בלי כל פרטי הדינים והסברות, ובזה תהיה משוננת בפוך היטב ולא תייגע אותך, ולכשתצטרך תדע לפרטה תכף ממילא מכח הסברות והעיון שחידשת בה כבר מעיקרא וככל האמור לעיל:

למדנו שיש בסדר הלימוד שלשה שלבים. **שלב א'**. לגרוס כל אותו ענין בבקיאות בלבד מראשו עד סופו. **שלב ב'**. לחזור לעיין ולדקדק ולהבין טעם ההלכה היטב, עד שמכח זה יוצא לו ממילא חילוקי דינים מחודשים. **שלב ג'**. יחזור בסוף לשון לעצמו את הכללים והעיקרים העולים מאותה הלכה, מה שנקרא בלשונונו כיום "לתפוש את הנקודות" "לשים דגש על הנקודות העיקריות ואותם לזכור", ואז תהיה תורת אלדיו בקרבו ערוכה בכל ושמורה בזכרונו, ויוכל לעבור לענין הבא. **ויש** עוד להאריך ולהרחיב אך כתבנו העיקר. (וע"ע דברים נוספים שכתבנו בס"ד בהקדמת ספרנו בארות משה על פסקי מהרי"ץ הלכות שבת). והרבה אברכים השוקדים על תלמודם יומם ולילה, שואלים ומבקשים דרך ישרה בסדר הלימוד שיהיה לימודם טוב ומועיל ולאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, וההולך בדרך זו שכתבנו חפץ הי' בידיו יצלת. אשרי אדם מצא חכמה ואדם יפיק תבונה:

ה.

כמה קונטריסים מתוך חיבור זה הוצאנו לאור בשנים הקודמות, וחלקם נדפסים בכרך זה. ואלו הם. הראשון **אוהל שרה, הלכות הדלקת נר שבת**, יצא לאור בשנת התשע"ב. ואחריו יצאו לאור הקונטריסים **יום השביעי, הלכות בורר בשנת התשע"ג. הלכות מוקצה בשנת התשע"ד. הלכות רפואה ויולדת בשבת בשנת התשע"ו. והחמישי האחרון הלכות**

מלאכות טוחן ולש בשנת התשע"ז. זכינו וקונטרסים אלו נתפשטו ונתקבלו בשמחה רבה וכמעט כולם ספו תמו. המעיין יראה כמה וכמה שינויים והוספות לטובה בחיבורנו זה ממה שנדפס שם:

שם הספר יקבנו **בְּנֵי-מִשָּׁה**, וניתן מעט"ר כג"ק אאמו"ר שליט"א. ומה נאה שם זה לפי תבניתו ובנינו:

וזאת הברכה אשר ברך משה את כל העוזרים והמסייעים במלאכת הקודש (בכרך זה, ובכרכים הבאים שיודפסו בקרוב בעזרת השם). והפרט מפורש, ידידנו המסורים והיקרים, השה"ט הר"ר **דוד תאם** יצ"ו, הר"ר **אורי עוזירי** יצ"ו, הר"ר **אליעד לוי** יצ"ו, הר"ר **דוד תאם** יצ"ו, הר"ר **אתי דהארי** יצ"ו, הר"ר **מורן נסים** יצ"ו, הר"ר **שילה יגאלי** יצ"ו (משב"ק ויד ימינו של אאמו"ר שליט"א, ומנהל מוסדות "יד מהרי"ץ"), הר"ר **אליהו נהארי** יצ"ו (מנהל תלמוד תורה "עטרת חיים" על שם מהרי"ץ זיע"א, ומייסד קהילת קודש "פעולת צדיק" בעיר אלעד ת"ו), הר"ר **אלעזר יוסף** יצ"ו, הר"ר **ששון אמרון** יצ"ו, הר"ר **אפרים לוי** יצ"ו, הר"ר **מירון כהן** יצ"ו, **בְּנֵי יהודה, חיים, ושמואל** הי"ו (שסייעו בהגהת הספר), הר"ר **איתמר כהן** שליט"א (שערך את הספר לדפוס כיד השם הטובה עליו), הר"ר **עזרא קורח** שליט"א (שתירגם לי את כל פירוש נימוקי מהר"ז הרופא על הרמב"ם הלכות שבת). כולם יתברכו מאת השם, וזכות הרבים תעמוד להם ולכל הנלוים אליהם. כמו כן אודה ואברך לאכסניא של תורה **כולל ברסלב** בני ברק ת"ו, בראשות הר"ר **יעקב קניג** שליט"א. ברך ה' חילו ופועל ידו תרצה, להגדיל תורה ולהאדירה:

עוד אזכיר לברכה את כבוד חמי הנעלה, מלא תורה ויראה, אוהב תורה לא ישבע תורה, כש"ת הר"ר **יחיאל מדמון** שליט"א, הוא ונו"ב חכמות נשים בנתה ביתה, בת הגה"צ **מו"ר יחיא אלשיך זלה"ה**. אלף המגן יגן עליהם ועל כל יוצאי חלציהם, דשנים ורעננים יהיו כל ימי חייהם. אכ"ר:

מעומק לבי אברך את הוד כבוד מעלת **אדוני אבי מו"ר** שליט"א, אור הזמן, מייסד ומקים עולה של תורה ביהדות תימן, להנחיל מורשה, לעדה קדושה, אבן הראשה. אבן מאסו הבונים היתה לראש פינה. השם ברוך הוא יתמיד טובו עליו, וימלא כל משאלות לבו לטובה ולברכה להוסיף כהנה וכהנה, לגדור הפרצות ולבנות הנהרסות, יפוצו מעינותיו חוצה ומלאה הארץ דעה את י"י. אמן כתרמ"ש:

הספר יוצא לאור עולם במסגרת מכון **פעולת צדיק** פעיה"ק בני ברק ת"ו, שכבר נודע ונתפרסם לשם ולתהלה בהוצאת ספרים רבים וחשובים. יבורך מפי עליון ידידנו היקר המסור והנאמן ה"ה **ניר טיירי** יצ"ו, מנהל המכון, ומראשי מנהלי קהילתנו הקדושה "פעולת צדיק" המתנוססת לתפארה בעיר אלעד ת"ו, הפועל ללא ליאות להרמת קרן התורה וחיזוק מסורת אבותינו, בפעולות רבות ונשגבות. זכות הרבים תעמוד לו ובכל אשר יפנה ישכיל ויצליח:

אני טרם אכלה אפרוש כפי אל ה', מודה אני על העבר ומתחנן על העתיד. אנא האר פניך בעבדך, ותצליחני בכל מעשה ידי. וכשם שזכיתי להשלים כרך זה, כך אזכה לברך על המוגמר להשלים ולהוציא בקרוב שאר הכרכים של הלכות שבת (שרובם מוכנים אצלי לדפוס) לְזָכוֹת וְלְזָכוֹת ללמד לעמך תורה ומצוות, לחלקם ביעקב ולהפיצם בישראל, עם שאר ספרים שאני חושב עליהם אחריהם, בעזרתו יתברך ויתעלה אשר ידו לא תקצר. גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך, עזרני על דבר כבוד שמך, והטה לבבי אליך באמת ובלב שלם, ולא תצא תקלה מתחת ידי מעתה ועד עולם. פתח לב בְּנֵי כוֹלֵם הַיְיִו בלימוד תורתך הקדושה, גדלם לעבודתך וליראתך, ונזכה לראות כל צאצאינו הולכים בדרך התורה וביראת ה' טהורה כל הימים. אכ"ר:

הלא כה דברי הצעיר באלפי ישראל, הבאים ישרש יעקב יציץ ופרח ישראל, **משה** יצ"ו, בן כמוהר"י שליט"א, למשפחת **רצאבי**.

תוכן העניינים

פרק ראשון

כללי ט"ל מלאכות ותולדותיהן, ושאר דברים שאסרו חכמים בשבת
לשבות ממלאכה בשבת, עונש המחללה - א / מלאכות שבת ממשכן לומדים
אותם - ב / ט"ל אבות מלאכות - ג / גדר אב מלאכה - ד / תולדות - ה /
איסורי שבות דרבנן - ו / ממצוא חפצך ודבר דבר - ז / מוקצה - ח / שלא
לטרוח בשבת - ט / אמירה לגוי - י.

פרק שני

דיני מלאכת חורש

מלאכות האסורות משום חורש * גרירת כלים על הקרקע

החורש, החופר - א / המשוה גומות - ב / החותך עשבים, כורת ענפים, מזבל
וכדומה - ג / לתחוב חפץ בעפר, בעפר שבכלי - ד / לגרוור כסא וכדומה בקרקע
- ה / להוליך עגלה בקרקע - ו / המתנדנדים בנדנדה במקום עפר - ז / חיגר
או זקן שהולך במקל על עפר - ח / נעליים שעושים חריץ בעפר - ט / חול דק
ויבש, ארגז חול - י.

פרק שלישי

דברים האסורים משום שמא ישוה גומות, ודיני כיבוד הבית והדחתו
לקנח לכולך בקרקע - א / לשפשף רוק בקרקע - ב / לצדד כלי כבד על הארץ
- ג / לצדד כסא, שלחן, מטה וכדומה, על הארץ - ד / ליפנות בשדה שנחרשה
- ה / לפנות מחסן - ו / לשחק בגולות וכדומה על גבי קרקע - ז / לפזר מלח
וכדומה על שלולית מים בחצר - ח ♦ **דיני כיבוד הבית והדחתו**. לטאטא קרקע,
ריצפה - ט / לומר לגוי לטאטא - י / לשטוף ריצפה - יא / נשפך שמן על
הריצפה, להדיח מקום הלכלוך בלבד - יב / לגרוף מים שנשפכו - יג / להדיח
שיש מטבח, אסלא, שלחן וכדומה - יד / לזלף מים על עפר - טו.

פרק רביעי

דיני מלאכת זורע

המשקה צמחים * נתינת זרעים וענפים במים * דברים נוספים האסורים משום

זורע

הזורע - א / הזומר - ב / להשליך זרעים על הארץ - ג / להשליך זרעונים

לתרנגולים – ד / זורע בשבת ומצמיח אחר שבת, או בהיפך – ה ♦ דיני המשקה
 צמחים. המשקה – ו / לאכול בגינה שיש שם עשבים, העושים שם סוכה – ז /
 להסיר מכסה סוכה או גגון שיש עליו מי גשמים – ח / לשתות מברז בגינה –
 ט / לשפוך מים במקום שאין עשבים – י / להטיל מי רגלים על עשבים, יין, שאר
 משקים – יא / כיור שמימיו נשפכים על עשבים – יב / בית הכסא שמימיו
 משקים אילנות – יג / כיור שנעשה שישקה צמחים או ערבות – יד / לפתוח
 ממטרות מערב שבת ולסגורן בשבת – טו ♦ דיני נתינת זרעים וענפים במים.
 לשרות חטים וכיוצא בהם במים – טז / להניח גרעין אבוקדו במים – יז / לשרות
 צימוקים וכיוצא בהם – יח / להעמיד ענפי בשמים בכלי עם מים – יט / ענפים
 שיש בהם פרחים ושושנים – כ / ענפי בשמים שמשרישים במים לאחר שבת –
 כא / לרחוץ במקום שגדל זרע על המים – כב / דין זורע ומשקה בעציצים –
 כג ♦ דברים נוספים האסורים משום זרע. מושח אילן, מכסה שרשים או זרעים,
 עוטף פירות וכיוצא בזה – כד / לפרוס כסוי על צמחים או להסירו, להיכנס
 לחממה – כה / לפתוח ולסגור חלון בבית שיש בו עציץ – כו / מי זורע בשבת
 באיסור – כז.

פרק חמישי

דיני מלאכת קוצר

הקוצר, התולש ביד – א / לתלוש עשבים שצמחו על אבן או כלי וכיוצא בזה
 – ב / פירות שיבשו באילן, אילן ועשבים שיבשו – ג / לחתוך מענף תלוש – ד
 / לחתוך מעצי בשמים תלושים – ה / להוציא מהעפר בצלים או חטים וכדומה
 שלא השרישו – ו / בשמים ופרחים הטמונים בעפר – ז / זורק אבן ומשיר פירות,
 תולש בפיו – ח / לרחוץ במקום שגדל זרע על המים – ט / לרדות דבש מכוורת
 – י / ללכת על עשבים – יא / להעמיד בהמתו על גבי עשבים – יב.

פרק ששי

דיני עציצים וטלטולם

התולש מעציץ נקוב ושאינו נקוב – א / שיעור הנקב – ב / טלטול עציץ נקוב
 שעל הארץ – ג / טלטול עציץ נקוב שעל ריצפה, בבתים שבזמנינו – ד / עציץ
 נקוב המונח על דבר המפסיק – ה / ללכת מתחת עציץ נקוב – ו / טלטול עציץ
 שאינו נקוב, ענפים שמחוץ לעציץ – ז / עציץ מעץ או מחרס שאינו נקוב – ח
 / אילן הנטוע בעציץ – ט / דין מוקצה בעציץ – י / פְּלֵל הַעוֹלָה בעציצים המצויים
 בזמנינו – יא / עציץ שנפל על צידו – יב / טלטול כד מים ובתוכו ענפים – יג
 / להוציא ולהחזיר ענפים שהשרישו בתוך המים – יד / גידולי מים – טו.

פרק שביעי

דיני השתמשות באילן ובבהמה

דבר המחובר באילן (צדדים וצידי צדדים) * להניח דבר על אילן מערב שבת *
 עשבים ושיחים נמוכים * פירות שנשרו בשבת * להריח מהמחובר * ברכת
 האילנות * השתמשות בבהמה * מי שעלה באילן או בבהמה בשבת * דבר
 שנפל מן האילן בשבת

איסור השתמשות באילן - א / אילן שנתייבש - ב / לשבת על שרשי אילן -
 ג / גזע או ענף פחות משלשה טפחים - ד / צדדי אילן, צידי צדדים - ה / סולם
 הנשען באילן, סל או בגד התלוי באילן - ו / לתלות בגד או להוריד מחבל הקשור
 באילן - ז / נדנדה בחבל הקשור באילן - ח / מגבת התלויה ביתד המחובר
 באילן - ט / ליגע באילן, להישען עליו, לנדנדרו - י / להניח מגבת וכלים על
 אילן מערב שבת - יא / לצורך מצוה - יב ♦ השתמשות בעשבים ועצים
 נמוכים. עשבים, ירקות, קנים רכים, לשבת על דשא - יג / עצי בשמים ושיחי
 נוי נמוכים - יד / אילן שקצוהו, לשבת על גזע יבש - טו / ענף בעציץ - טז
 ♦ דברים נוספים שאסרו חכמים משום שמא יתלוש. פירות שנשרו בשבת - יז
 / להריח אתרוג מחובר וכיוצא בו - יח / הנכנס לגינה שיש בה אתרוגים מפיצים
 ריח - יט / "ברכת האילנות" בשבת - כ / איסור השתמשות בבהמה - כא /
 עלה באילן - כב / עלה על בהמה, לפרוק משאוי מבהמה - כג / קטן שעלה
 באילן - כד / דבר שהיה על האילן ונפל בשבת - כה.

פרק שמיני

דיני מלאכת מעמר

המעמר, מלקט עצים, אוסף פירות - א / דבר שאינו גידולי קרקע (מלח, ביצים)
 - ב / שלא במקום גידולו - ג / לאסוף כלים ספרים צעצועים וכיוצא בזה - ד
 / המדבק פירות או שקושרם - ה / לחבר פירות בביתו לצורך אכילה - ו / לצורך
 אכילה לאלתר - ז / דבר שנשתנה מברייתו - ח / להכניס פנינים וכיוצא בהם
 במחרוזת - ט / לאגוד "זר פרחים", בשמים וכדומה - י / פירות שנתפזרו בחצר
 - יא / נתפזרו במקום עפר וצורות - יב / פירות שנתפזרו בבית, לאסוף צעצועים
 וכיוצא בזה - יג / ללקט סוכריות שזורקים על החתן, מנהג ק"ק תימן - יד.

פרק תשיעי

דיני מלאכת דש

לפרק דגן וקטניות מקליפותיהם * לקלף פירות * הפוחט פירות * החולב *
 החובל * הפוחט בגד

הדש - א / המפרק אוכל מפסולת, ההפרש בין דש לבורר - ב / למלול שבלים
 - ג / לפרך שרביטים של קטניות - ד / לקלוף מיני דגן - ה / לפצח אגוזים
 שקדים בטנים, לפרך רימונים - ו / לקלף הקליפה הירוקה שעל השקדים - ז /

לקלוף שומים ובצלים - ח / לתלוש פירות מענפים תלושים - ט ♦ דברים
 נוספים האסורים משום דש. הסוחט זתים וענבים - י / החולב - יא / החובל
 - יב / הסוחט בגד - יג.

פרק עשירי

דיני סחיטת פירות, ומשקים שזבו

הסוחט זתים וענבים - א / לסחוט שאר פירות - ב / פירות מבושלים, כבושים
 - ג / פת השרוי במשקים, אוכלים המטוגנים בשמן או ברוטב - ד / לסחוט
 פירות שלא לצורך מימיהם - ה / מצה שרויה במים - ו / לסחוט על אוכל -
 ז / לסחוט על אוכל שלא לצורך אוכל - ח / לצורך טיבול או לטעם בלבד - ט
 / לסחוט ולשתות אלתר - י / לסחוט בוסר לתוך אוכל - יא / לימון - יב /
 לסחוט לימון על אוכל (חילבה, סחוק, סלט ירקות וכדומה) - יג / לסחוט לימון
 על סוכר - יד / ליתן חתיכת לימון בתוך הכוס - טו / לחתוך פירות ויוצא מהם
 מיץ - טז / לאכול אשכולית בכף - יז / לסחוט פרי סחוט - יח / לסחוט בתוך
 משקה, למעך רימון כשהוא שלם, לרכך תפוח - יט / למצוץ בפה - כ / ליתן
 ענבים ביין, לשרות צימוקים וכיוצא בזה - כא / לצורך חולה, לסחוט רימון
 לתינוק - כב ♦ דיני משקים שזבו. גזירת משקים שזבו - כג / משקים שזבו
 ונתערבו במשקים המותרים - כד / משקים שזבו מפירות מרוסקים - כה / מיץ
 שמתקבץ בסלט פירות - כו / גוי שסחט, ישראל שסחט - כז.

פרק אחד עשר

דיני חליבת בהמה בשבת, ודיני מינקת

החולב בהמה - א / החולב לתוך אוכל, דין החלב - ב / חליבה על ידי גוי, דין
 החלב - ג / הפסיק הגוי באמצע החליבה - ד / גוי הקבוע לחלוב, לחלוב קודם
 שבת - ה / לחלוב לאיבוד, לומר לקטן - ו / מכונות חליבה שבזמנינו - ז /
 היונק בפיו - ח / לינק בפיו במקום חולי - ט / לחלוב מעו למי שיש לו פצעים
 בפה - י ♦ דיני מינקת. הוצאת חלב מאשה - יא / במקום צער לחלוב לאיבוד
 - יב / לחלוב לתינוק כדי שיינק - יג / לחלוב לתינוק שאינו יכול לינק - יד /
 להוציא חלב כדי שלא יתמעט - טו / מינקת שנבהלה או שכעסה - טז / משאבה
 חשמלית - יז.

פרק שנים עשר

דיני ריסוק שלג ברד וקרח בשבת

איסור ריסוק שלג ברד וקרח - א / ליתן קוביות קרח בתוך כוס - ב / להניח
 קרח או שומן קפוא סמוך לאש שיפשירו - ג / לרסק קרח בתוך משקה - ד /
 לנענע משקה קפוא בתוך כלי - ה / ליטול ידיו במים שמעורב בהם ברד - ו /
 לשבר חתיכות מן הקרח - ז / לשבר קרח שעל פני המים - ח / לשבר קרח שעל

פני הנהר או המקוה - ט / לשפוך מים על קוביות קרח שבתבנית - י / לשפוך מים על פי בקבוק קפוא - יא / ליתן מים בכוס על קוביות קרח - יב / לרסק "איגלו", לרסק בפה - יג / לשבר סחוק קפוא, חילבה וכדומה - יד / לערבב סוכר, דבש וכדומה, בתוך הכוס - טו / לנער לבן - טז / לרחוץ בסבון - יז / לדרוס על שלג - יח / להטיל מי רגלים על שלג - יט / לפזר מלח או מים חמים על שלג - כ / לעשות כדורי שלג וכדומה, לפנות שלג - כא / להקפיא מים ושאר משקים - כב / מי שריסק קרח בשבת - כג.

פרק שלושה עשר

דיני מלאכת זורה בורר ומרקד, כללים ועיקרים

הזורה, הבורר, המרקד - א / לברור פסולת מאוכל, אוכל מפסולת - ב / ברירה בכלי - ג / האופן שמותר לברור - ד / לברור אוכל מאוכל - ה / לברור אוכל מאוכל להניח שניהם, לאכול שניהם לאלתר - ו / ברירה במין אחד - ז / לסנן משקים - ח / לברור על ידי שריה במים - ט / לברור בידו על ידי זריקה באויר - י / לברור ברוח פיו - יא / לרקוק ברוח, לשפוך מים, לפרר חמץ, להתיז ב"ספריי" - יב / המחבץ, המוציא חמאה מחלב וכדומה - יג / לברור אגוזים שבדבש - יד / לקלוף פירות - טו / ברירה בכלים, בגדים וכיוצא בהם - טז / להוציא פסולת עם מעט אוכל - יז / לברור מקצת מהפסולת, מקצת מהאוכל - יח / להזיז פסולת לצד בתוך התערובת - יט / שני מינים זה בצד זה - כ / שני מינים זה על גבי זה - כא / שני מינים הרחוקים מעט זה מזה - כב / לפזר תערובת ואחר כך לברור - כג / ליטול מתערובת מן הבא לידו כדי לברור - כד / ליטול מתערובת מן הבא לידו כדי לאכול - כה / מי שבריר באיסור - כו.

פרק ארבעה עשר

דיני הבורר כדי לאכול מיד

שיעור סמוך לסעודה שמותר לברור - א / כשיש לו הרבה לברור קודם הסעודה - ב / לאלתר באכילה מועטת - ג / לברור קודם הסעודה לצורך סוף הסעודה - ד / שיעור לאלתר בבורר אוכל מאוכל - ה / לאלתר לצורך אחרים, לבעלי חיים - ו / לברור לאלתר בהרוחה - ז / בורר הרבה לכבוד אורחים - ח / כשמסופק מתי תתחיל הסעודה - ט / לברור וליתן במקרה, לחמם על האש - י / לברור לצדה לדרך, ליתן לשכנו - יא / הבורר לאכול לאלתר ונמלך, נאנס - יב / הבורר באיסור ונמלך לאכלו לאלתר - יג / לברור פסולת בשעה שאוכל - יד / להוציא בצל מסלט ירקות - טו / לשים בד על כוס לסנן ולשתות - טז.

פרק חמשה עשר

דיני ברירה בכלי

ברירה בנפה, מסננת, קערה שטוחה וכדומה - א / ליטול אוכל בכף ומזלג, לקלוף

בסכין - ב / לערות מכלי, להצמיד מכסה או כף לסיר ולערות - ג / עירוי משקה המעורב בפסולת או באוכל - ד / תיון - ה / שקית-תה - ו / קנקן שיש בראשו רשת - ז / כף מנוקבת - ח / כלי שיש בו זתים ומלפפונים ובתוכו מסננת - ט / מלחיה - י / לקלוף פירות במקלף - יא / כלי להוצאת חרצני זתים - יב / מפצח אגוזים - יג / לפזר אבקת סוכה במסננת על עוגה - יד.

פרק ששה עשר

דיני ברירה במין אחד

לברור חתיכות גדולות מקטנות במין אחד - א / פירות גדולים וקטנים, ביצים גדולות וקטנות - ב / מיני דגים, מיני בשר - ג / מיני תמרים, תפוחים, שזיפים - ד / תאנים שחורות ולבנות, ענבים שחורים ולבנים - ה / עלי חסא טובים ומעופשים, פירות בוסר ושאינם בוסר וכיו"ב - ו / קטניות טובים ומתולעים, קטניות וקליפותיהם - ז / פירות טובים ורקובים - ח / לחמניות נקיים ואינם נקיים, שבורות ושלמות - ט / פירות ערלה בפירות היתר - י / בגדים קטנים וגדולים, כפות קטנות וגדולות וכיוצא בזה - יא / חלמון וחלבון ביצה - יב.

פרק שבעה עשר

דיני סינון וברירה במשקין

לסנן משקה או אוכל הראוי בלי סינון * לברור מתוך משקה * להוציא דבר

שנפל לקמח או לסלט

לסנן משקה שאפשר לשתותו בלי סינון - א / לסנן בכלי המיוחד לסינון - ב / לסנן יין כשהוא תוסס - ג / רוב העולם אינו מקפיד והוא מקפיד, או בהיפך - ד / לסנן מיץ פירות - ה / לשפוך מים מגבינה או לבן - ו / לסחוט מיני מאכל כבושים או מטוגנים - ז / לברור עדשים וכדומה מהמרק או הרוטב - ח / לשפוך שמן מקופסת טונה וכדומה - ט / מסננת בברז מים - י / מערכת לטיהור-מים, מכשירי "מיני בר" - יא / "כד בריטה" - יב / להשליך פסולת בכיור שבו מסננת - יג / ליתן מים על שמרים שבמסננת - יד / ליתן מים על שמרים שבחבית - טו ♦ לברור מתוך משקה. זבוב וכיוצא בו שנפל לכוס - טז / להוציא שמרים מן היין - יז / להוציא אורז, עדשים, תירס, מתוך מרק וכדומה - יח / לסנן לקטן מרק צלול לתוך הצלחת - יט / ביצים במים, מלפפונים בחומץ, זתים כבושים, קוביות קרח - כ / מרק שיש בו בשר ותפוחי אדמה וכדומה - כא / לערות שומן מרוטב - כב / דבר שנפל לקמח - כג / גרעין לימון שנפל במרק או בחילבה, בסלט ירקות - כד.

פרק שמונה עשר

דיני קילוף פירות, הסרת גרעינים ועצמות וכיוצא בהם

לקלוף שומים ובצלים – א / לקלוף אגוזים, פסתוקים, רימונים, ביצים וכיוצא בהם – ב / לקלוף מלפפונים, תפוחים וכיוצא בהם – ג / להסיר עלים מעופשים של חסא וכיוצא בהם – ד / לחתוך מפרי את החלק שנרקב – ה / להוציא גרעינים, עוקצי פירות – ו / גרעיני מלון, קליפתו – ז / גרעיני אבטיח, קליפתו – ח / לקלוף בידו גרעיני חמניות וכדומה – ט / להוציא עצמות מבשר ודגים, עור ושומן שבבשר – י / עצמות בלא בשר, גרעיני לימון באוכל – יא / לתלוש ענבים רקובים מהאשכול – יב / להסיר נייר שעל גבינה צהובה, עטיפת סוכריה וכדומה – יג / נייר שבתחתית העוגות – יד / מדבקה על חלה או פרי – טו.

פרק תשעה עשר

דיני רחיצת פירות

לשרות פירות במים להוציא הפסולת – א / לשרות צימוקים, פירות שנתלכלכו בעפר, ביום טוב – ב / לשרות כדי להסיר אבק או ריסוס – ג / לשטוף ענבים בתוך צלחת – ד / לשטוף פירות בקערה מנוקבת וכדומה – ה / לשטוף פרי מתחת הברז, להסיר כנימות – ו / לשרות עלי חסא וכדומה במים – ז / לשרות עלים נקיים – ח / לשרות במי סבון – ט / להדיח כלים, להוציא כנים – י.

פרק עשרים

דיני ברירה בכלים, בגדים, ספרים וכיוצא בהם

ברירה בכפות מזלגות וסכינים – א / כוסות, צלחות, בקבוקים, המונחים בתערובת – ב / ערימת צלחות שונים – ג / להוציא כלי שנפל לפח אשפה – ד / בגדים על הקולב, ערימת בגדים – ה / ספרים – ו / חוברות, תמונות, קלפים – ז / כרטסת, דפי דפדפת – ח / צעצועים – ט / ליטול מתערובת מן הבא לידו ולהחזירם למקומם – י.

פרק אחד ועשרים

דיני מלאכת טוחן

הטוחן – א / המחתיך ירק דק דק – ב / הנוסר עצים, השף מתכת, המחתיך עצים, קנים – ג / המפרר רגב עפר, טיט, חרס – ד / לעשות "סלט" סמוך לסעודה – ה / שיעור דק דק – ו / לחתך ירק לרצועות דקות – ז / לרסק אבוקדו בננה וכיוצא בהם – ח / לדוך במכתשת בשינוי – ט / לרסק בפומפיה – י / סלייסר – יא / מקצץ ביצים, כלי שחותך לחם – יב / לחתך ולשחוק מיני תבלין – יג / לפרר עלי בשמים שיוציאו ריח – יד / לפרר קנרא של לולב – טו / עגלה שיש בה בוך – טז / המפרר בידו, הלועס בשיניו – יז.

פרק שנים ועשרים

כמה דברים שאין בהם איסור טחינה

לחתך בשר, דגים, ביצים, גבינה צהובה – א / לפרר לחם וכיוצא בו – ב / לפרר גלולה, שוקולד, גושי טבק או קפה – ג / לפרר גושי סוכר או מלח – ד / לפרר סוכריה – ה / לרסק סחוק קפוא או חילבה וכדומה – ו / לפרר דבר שנשחזן בכלי המיוחד לטחינה – ז / לרסק מאכל שנתבשל – ח / ללכת על רגבי עפר – ט / איסור רפואה בשבת – י.

פרק שלושה ועשרים

דיני מלאכת לש, כללים ועיקרים

הלש, המגבל – א / דבר שאינו בר גיבול – ב / כלילה רכה – ג / ליתן מים בלי לגבל – ד / לגבל מעט מעט – ה / לגבל שתי וערב – ו / שינוי בסדר הנתינה בבליילה רכה – ז / להוסיף משקה על דבר שנילוש מערב שבת, טריפה בכח – ח / ליתן משקים מערב שבת ולגבל בשבת – ט / הלש, העורף, המקטף – י / לגבל על דעת לאכול לאלתר – יא / לערב תבשיל ברוטב שבו – יב / לישא בריסוק פירות – יג / ליתן זרעים הנדבקים במים – יד.

פרק ארבעה ועשרים

דיני לישא בכמה מיני מאכל, ונתינת זרעים הנדבקים במים

חילבה, טחינה, חרוסת, מיונז * טריפת ביצים ומיני אוֹקְלִין * ריסוק פירות * דיני נתינת זרעים במים

חילבה – א / לערבב חילבה שהכינוה מערב שבת – ב / טחינה – ג / טחינה גלמית – ד / חרוסת – ה / מיונז – ו / לטרוף ביצים – ז / לטרוף מיני אוכלין – ח / לרסק בננות, תמרים, וכיוצא בהם – ט ♦ דיני נתינת זרעים הנדבקים במים. ליתן זרע פשתן וסומסום וכיוצא בזה במים – י / לרחוץ במקוה שגדלים בו זרעים – יא / לקבץ באצבעו הלחה סומסום הנופל בשלחן – יב.

פרק חמשה ועשרים

דיני עירוב אוכלין, והכנת מיני סלט בשבת

עירוב אוכלין בדבש * עירוב שמן ומיונז וכיו"ב במיני סלט * עירוב גבינה בלבן וכדומה

לערב שומשמין ואגוזים בדבש – א / לערב שמן או חומץ על סלט ירקות – ב / לערב משקים בסלט פירות – ג / לערב מיונז בסלט ירקות ומיני מאכל – ד / סלט גזר, סלט חסא וכיוצא בהם – ה / סלט חצילים – ו / לערב מיונז בביצים קצוצים וכיוצא בזה – ז / לערב בצלים ב"פירה" או באבוקדו וכיוצא בהם – ח / לערב תבלין בחילבה או טחינה וכיוצא בזה, סחוק ברסק עגבניות – ט / לערב מיני מאכל בלבן או בגבינה וכדומה – י / ליתן שלוה או פתיתי תירס וכדומה בחלב – יא / לפרר פת ומצות במרק ("פתות") – יב / לערב רוטב או טחינה

באורז מבושל וכדומה - יג / לערב גבינה בלבן, ריבה בגבינה וכדומה - יד / להכין חוויג לקפה - טו.

פרק ששה ועשרים

דיני עירוב אבקות במים, וכמה דינים בגיבול עפר

"מחית" תפוחי אדמה, מנה חמה, פודינג, גלי - א / אבקת פודינג בגבינה - ב / אבקת חלב (מטרנה), קפה וכיוצא בזה, להמיס תרופה - ג / אבקת דייסא - ד / להקציף קפה נמס וסוכר - ה / אבקת דבק לשיניים תותבות - ו / לעיסת מסטיק - ז / ליתן טיפות מים בטאבק - ח ♦ כמה דינים בגיבול עפר, ודין הלש באיסור. להטיל מי רגלים על עפר וטיט - ט / לרקוק דם המציעה לעפר - י / ליתן עפר על שמן שנשפך - יא / הלש באיסור - יב.